

Vieraslajilinjauksen 2015-2019 toimenpiteiden toteutumistilanne vuonna 2018

NRO	TOIMENPIDE	VASTUU-VIRASTO	VASTUU-HENKILÖ	TILANNE 2018
1. Helsingin kaupunki on organisoitunut vieraslajien torjuntaan.				
1.1.	Nimetään vieraslajiryhmä ja yhdyshenkilö	Ymk, HKR	Kippo-Edlund	Ympäristökeskuksen, rakennus- ja liikuntaviraston sekä Staran asiantuntijoista koottu työryhmä aloitti työnsä 29.10.2015. Yhdyshenkilönä toimii kaupunkiekologi Kaarina Heikkonen.
2. Helsingillä on ajantasoinen ja aktiivisesti käytetty paikkatietopohjainen vieraslajitietokanta.				
2.1.	Perustetaan vieraslajitietokanta	Ymk, HKR, Stara, Liv	Salla	Vieraslajitietokanta perustettiin vuonna 2015. Nimi on muutettu vieraslajirekisteriksi.
2.2.	Ylläpidetään vieraslajitietokantaa	Ymk, Liv, HKR, Stara	Lahti	Rekisterissä oli vuoden 2018 lopussa 2042 kohdetta, joista 203 on erittäin haitallisiksi luokiteltujen vieraslajien havaintoja. Vuoden alussa rekisteristä poistettiin joukko vanhoja yhden neliökilometrin kokoisia kohteita. Uusia kohteita kirjattiin 49 kappaletta. Yhdeksälle kohteelle on kirjattu tehdyn torjuntatoimepiteitä vuonna 2018. Vieraslajirekisterillä on käyttäjiä 42.
2.3.	Analysoidaan vieraslajihavaintojen avulla vieraslajien leviämistä	Ymk	Elijoki, Heikkonen	Asiantuntijat ovat käyttäneet levinneisyystietoja omassa työssään ja myös koulutusmateriaaleissa. Kalastuksen avulla on todettu hopearuutanan levinneen Vanhankaupunginlahdelle. Hopearuutanan poistopyynnillä saatiin vuonna 2018 saalista 388 kg/ha (vuonna 2017 180 kg/ha).

3. Haitallisten vieraslajien torjunta tapahtuu suunnitelmallisesti, pitkäjänteisesti ja laajasti osallistaen.

3.1.	Suunnitelmallinen yhteistoiminta	Ymk, HKR, Liv, Stara	Heikkonen	Suunnitelmallinen yhteistoiminta käynnistyi vuonna 2015. Sitä koordinoidaan virastojen yhteisessä vieraslajityöryhmässä, joka vastaa Vieraslajilinjauksen 2015-2019 toteuttamisesta torjunnan priorisointisuunnitelman päivityksestä aina tarvittaessa, esim. lainsäädännön muuttuessa. Suunnitelmallista yhteistoimintaa vahvistaa osallistuminen Vieraslajiasioiden neuvottelukuntaan ja tukijäsenenä Suomen luonnonsuojeluliiton VieKas-Lifehankkeeseen vuodesta 2018 alkaen.
3.2.	Torjuntatoimenpiteet priorisoidaan arvokkaille luontokohteille	Liv, HKR, Stara, Ymk	Airola, Heikkonen, Saukkonen, Ylikotila	Vieraslajien torjuntatoimenpiteissä priorisoidaan vuonna 2016 valmistuneen priorisointisuunnitelman mukaisesti hatallisimpia vieraslajeja ja arvokkaimpia luontokohteita. Ainoastaan jättiputket pyritään hävittämään täysin Helsingistä, muut lajit pyritään pitämään pois sovituilta alueilta. Uutta priorisointisuunnitelmassa huomioitavaa aineistoa on saatu uhanalaisten luontotyyppien kartoituksesta vuosina 2017 ja 2018. Vuonna 2017 löytyneiltä noin 400 kohteelta kartoitettiin myös vieraslajit. Niitä havaittiin noin 80 kohteella. Vuonna 2018 uhanalaisten luontotyyppien kartoituksessa rajattiin 590 kohdetta, joista noin 140:ssä havaittiin vieraslajeja. Molempina vuosina suurimmat vieraslajipeittävyydet olivat jättipalsamalla lehtokohteissa. Joillakin kohteilla jättipalsamin osuus kasvillisuudesta oli jopa 50 %. Myös esim. amerikanhorsma, idänkanukka, terttuselja ja lupiini olivat paikoin runsaita. Metsistä poistetaan etupäässä puuvartisia vieraslajeja. Kulttuuri ja vapaa-ajan toimialan liikunnan palvelukokonaisuuden vieraskasvilajien torjunnassa on priorisoitu luonnonsuojelualueiden ympäristöjä, ranta-alueita, kosteikkoja ja saaria. Korjaus-, rakennus- ja hoitotöiden yhteydessä on poistettu yksittäisiä vieraslajikasvustoja muiltakin alueilta.

3.3.	Laaditaan lajikohtaisten torjuntaohjeet	HKR, Ymk	Ylikotila, Koskikallio, Pakarinen, Pääkkönen, Seitapuro	Vieraskasvien torjuntaa ohjeistetaan Helsingin haitallisimmista vieraskasveista laaditun koulutuspaketin avulla. Pakettiin sisältyy ohjeita kasvilajien tunnistamiseen ja torjuntaan sekä tietoa kasvien ominaispiirteistä ja levinneisyydestä Helsingissä. Koulutuspakettia on päivitetty uusien lajien sekä nimistö- ja lainmuutosten osalta. Hopearuutanatilannetta Vanhankaupungiselällä on tutkittu pyyntien avulla. Ruohokarinniemen isoin lampi näyttää olevan tärkeä ruutanahautomo, josta laji leviää muualle. Tehopyynti lammessa ja kalojen kulun estäminen Vanhankaupunginlahdelta lampeen voivat ainakin hidastaa hopearuutanan leviämistä.
3.4.	Tehostetaan erittäin haitallisen vieraslajien torjuntaa	HKR, Liv	Airola, Koskikallio, Pakarinen, Yletyinen, Ylikotila	Helsingissä on keskitytty torjumaan 25 haitallisinta kasvievieraslajia ja viittä eläinvieraslajia. Alueellisessa priorisoinnissa etusijalla olivat luonnonsuojelualueet, uhanalaiset luontotyypit ja kohteet, joilla kasvaa uhanalaisia kasvilajeja. Torjuntaa on tehty sekä kaupungin omana työnä että talkooperaatteella yhteistyössä Allergia-, iho- ja astmaliiton sekä WWF:n Terve askel luontoon- hankkeen kanssa. Talkoita järjestettiin kymmenet sekä lisäksi muutamia yhteistyössä yritysten, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa. Villikanin pyyntiä on tehty eri puolilla kaupunkia, minkin ja supikoiran lintuvesillä ja saaristossa. Arvoniityiltä on torjuttu kaikkia niillä havaitut vieraslajit. Liikuntapalveluiden alueilla saarissa, ranta-alueilla, uimarannoilla ja yhdessä venesatamassa sekä Rastilan leirintäalueella on torjuttu kurturuusua, jättipalsamia, jättitatarta, japanintatarta sekä terttuseljaa yhteensä 13 kohteella. Kohteet olivat melko pieniä aiempien vuosien torjuntatoiminnan ansiosta. Lisäksi rottia on torjuttu kantakaupungissa ja lähisaarilla. Hopearuutana on todettu runsaaksi Vanhankaupunginlahdella. Sen poistopyynti aloitettiin vuonna 2016. Vuonna 2018 saalis oli noin 1000 kg eli noin 400 kg/hehtaari. ELY-keskukselta saatiin 1700 euroa avustusta hopearuutanoiden poistopyyntiin.

3.5.	Haitallisia vieraskasveja ei istuteta eikä kylvetä Helsinkiin	HKR, Kv, Liv, Stara	Tegel, Ylikotila	Kaupunkikasvioppaan haitallisten vieraskasvien välttämistä koskeva ohjeistus päivitettiin 2017. Myös kaupungin uuteen Kaupunkitilaohjeeseen on sisällytetty ohjeet haitallisten vieraslajien välttämiseksi katu- ja puistosuunnitelussa sekä viheralueiden kunnostuksessa ja hoidossa (täydennysistutukset ja -kylvöt). Vuonna 2018 Kaupunkitila ohjeeseen lisättiin päivitetty lista kasveista, joita ei tule enää käyttää. Kaupunkitilaohje on avointa dataa ja siten kaikkien käytettävissä.
4. Helsingillä on päivitettävä riskinarviointijärjestelmä ja varautumissuunnitelmat uusien haitallisten vieraslajien varalta.				
4.1.	Seurataan vieraslajitilannetta Suomessa ja lähialueilla	Ymk	Heikkonen, Ylikotila, Pakarinen, Pääkkönen, Seitapuro	Aasianrunkojäärystä 2016 tehdyn selvityksen jälkeisessä kaupungin omassa seurannassa ei ole havaittu esiintymiä vuonna 2018. Pääkaupunkiseudun merialueen yhteistarkkailuun kuuluu kasviplankton-, eläinplankton- ja pohjaeläinseuranta. Samassa yhteydessä tulee huomioitua myös vieraslajien mahdollinen esiintyminen alueella. Lisäksi rantavesistä on kerätty monen vuoden ajan haavinäytteitä, joista on myös tarkoitus selvittää mahdollisten vieraslajien esiintymistä alueella. Vieraslajitilanteesta lähialueella on saatu vuodesta 2018 alkaen tietoa myös Vieraslajiasioiden neuvottelukunnan kautta.
4.2.	Laaditaan lajikohtaiset varautumissuunnitelmat	Ymk	Ylikotila, Pakarinen, Koskikallio, Pääkkönen, Yletyinen	Jan Salonen on kirjoittanut raporttia espanjansiruetanasta vuonna 2016 tehdyn Kerro kartalla -kyselyn ja omien vuoden 2017 aikana tekemiensä havaintojen pohjalta. Raportissa arvioidaan myös kaupungin mahdollisuuksia hoitaa ympäristöä siten, että lajin lisääntymistä ja leviämistä ei helpoteta. Kesä 2017 jäi lämpösummaltaan alhaiseksi, eikä espanjansiruetanan massoja todettu. Kesä 2018 taas oli helteinen ja etanoille liian kuiva.

5. Tietoisuuden lisääntyminen vieraslajien aiheuttamista haitoista näkyy vieraslajien vähentymisenä.

5.1.	Kannustetaan asukkaita vapaaehtoiseen vieraslajien torjuntaan	HKR	Koskikallio, Ylikotila, Koskela	Asukkaita on kannustettu vieraslajien torjuntaan joko osallistumalla kaupungin ja yhteistyökumppaneiden järjestämiin talkoisiin tai järjestämällä omia talkoita. Asukkaille on annettu neuvontaa sekä apua talkoojärjestelyissä, mm. jätteen poiskuljetuksessa.
5.2.	Kehitetään vieraslajijätteen vastaanottoa ja kuljetusta	HSY	Partti	HSY on laatinut vieraslajien vastaanoton uudet ohjeet. Vieraslajien käsittely, tunnistaminen ja hävittäminen Ämmäsuon ekoteollisuuskeskuksen alueella on ohjeistettu kasvilajikohtaisesti. Ohjeiden lisäksi on kirjattu toimintamalli vieraslajien vastaanottoon ja käsittelyyn jätehuollossa.
5.3.	Parannetaan vieraslajiosaamista kouluttamalla	HKR, Ymk, Stara, Liv	Työryhmä	Helsingin vieraskasvien torjuntaa ohjeistetaan haitallisimmista vieraskasveista viherammattilaisille laaditun koulutuspaketin avulla. Vieraslajien tunnistamisesta ja torjunnasta sekä Mobilenote-vieraslajirekisterin käytöstä järjestettiin yhteensä 5 koulutusta Staran ja sosiaali- ja terveystoimialan ryhmänjohtajille sekä puistokummeille. Lisäksi järjestettiin yhteistyöprojektiin liittyen 1 koulutus Stadian luonto- ja ympäristöalan opiskelijoille. Viherympäristöliiton valtakunnallisen kierrätyskasvualustaohjeen laatiminen käynnistyi 2018. Kierrätysmaiden käytössä vieraslajien huomioiminen on tärkeää, mutta ohjeistus käytännöstä on ollut puutteellista. Helsingin kaupunki on ollut mukana työtä ohjaavassa ryhmässä. Kierrätyskasvualustaohjeen on määrä valmistua alkuvuodesta 2019. Tavoitteena olisi laatia ohjeen pohjalta Helsingille haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelma käytettäessä kierrätettäviä maita.

5.4.	Parannetaan vieraslajeihin liittyvää tiedonkulkua	Ymk, HKR, HSY, Stara	Työryhmä	Osallistuttiin Terve askel luontoon – talkoilla terveyttä itselle ja luonnolle -hankeeseen. Se on Allergia-, iho- ja astmaliiton ja WWF:n yhteinen kolmivuotinen (2017–2019) hanke. Hankkeen tavoitteena on mm. lisätä lähiluonnon monimuotoisuutta ja rohkaista ihmisiä omatoimiseen ja osallistavaan tekemiseen luonnon hyväksi. Tavoitteen saavuttamiseksi on järjestetty kaikille avoimia vieraslajitalkoita ja koulutettu vieraslajien poistoon keskittyviä vieraslajitalkoojoukkoja. On myös seurattu ja ohjattu valmisteilla olevia puistosuunnitelmia ja niissä käytettävää lajivalikoimaa, jottei puistohankkeissa käytettäisi haitallisiksi todettuja vieraskasvilajeja. Vuodesta 2018 alkaen kaupungin edustajat ovat osallistuneet Vieraslajiasioidenneuvottelukuntaan ja sen tiedotusjaostoon tiedonkulun ja yhteistyön parantamiseksi valtion ja myös muihin, esim kolmanne sektorin toimijoihin.